

Тема уроку. Безробіття, його форми. Міграція населення.

План

- 1.Зайнятість населення, його характеристика.
- 2.Безробіття, його види і причини.
3. Рівень безробіття.

Основні проблеми із якими зіштовхується більшість країн з ринковою економікою є безробіття та інфляція.

Більшість економістів вважають безробіття проявом порушення макроекономічних процесів.

Кожна держава зацікавлена у високій зайнятості робочої сили та не високому вимушеному безробітті. Проте жодне суспільство не здатне забезпечити роботою всіх працездатних. В економіці з різних причин виникає безробіття. При цьому разом з ним існують вільні робочі місця, які не можуть зайняти безробітні, бо їхня кваліфікація, або бажання мати більшу винагороду за свою працю, ніж пропонують роботодавці.

Завдання 1: згрупуйте дані професії за принципами.

Професії:

вчитель,
космонавт,
маркетолог,
друкарка,
артилерист,
бурлак,
програміст,
гончар,
інженер,
брокер.

Принципи:

- таких професій сьогодні не існує;
- потреба зменшилася;
- виникли нещодавно;
- у майбутньому не будуть потрібні;
- професій необхідно більше, ніж є сьогодні.

1. Структура населення

Все населення поділяється на категорії щодо можливостей участі у праці.

Робота із схемою № 1

Схема складу населення

Населення країни поділяється на непрацевдатне (особи віком до 16 років, старше 60, хворі недієздатні особи; особи, що перебувають у тривалій ізоляції (колонії, психіатричні лікарні, тюрми); особи без певного місця проживання) та працевдатне населення. Працевдатне населення поділяють на дві групи: *економічно неактивне населення* це – учні, студенти, пенсіонери, домогосподарки, особи, що доглядають хворих, особи, що зневірилися знайти роботу – це люди, які могли б працювати але не працюють за різними причинами та друга група це – *економічно активне населення* (робоча сила) це – люди, які працюють або активно шукають роботу.

Зайняте населення – це люди забезпечені оплачуваними робочими місцями. Нажаль, частина людей не мають робити але активно її шукають – це безробітні. Безробітні, за визначенням МОП – це особи віком 15-70 років (зареєстровані та незареєстровані в державній службі зайнятості), які одночасно відповідають трьом умовам: а) не мали роботи (прибуткового заняття); б) активно шукали роботу або можливість організувати власну справу впродовж останніх чотирьох тижнів; в) готові стати до роботи впродовж двох найближчих тижнів.

Визначте статус осіб у складі населення країни з точки зору їхньої зайнятості в господарстві. Заповніть таблицю, позначивши статус осіб

відповідними буквами: зайнятий (З), безробітний (Б), економічно неактивний (ЕН), працездатний (НП).

Особи	Статус
Працівник, який звільнився за власним бажанням і шукає роботу за спеціальністю	
Студентка денного відділення ХНЕУ	
Працівник автомобільного підприємства, якого перевели на режим неповного робочого дня	
Швачка, яку було звільнено через скорочення робочих місць і яка втратила надію знайти роботу та припинила пошуки	
Шахтар, який за станом здоров'я не може працювати	
Юнак, який працює лаборантом у ХНЕУ і навчається в цьому самому вузі на заочному відділенні	
Балерина, яка в 35 років вийшла на пенсію і більше не працює	
Жінка – домогосподарка, яка повністю присвятила себе родині й дому	
Жінка, яка перебуває в декретній відпустці	
Програміст, звільнений через банкрутство фірми, де він працював, який став на облік у державній службі зайнятості	
Багатодітна мати, яка працює на пів-ставки гардеробницею в театрі	
Медсестра, яка працювала в селі, вийшла заміж за киянина, переїхала до нього і охоче влаштувалася на роботу в одну з київських поліклінік	

2. Безробіття. Причини безробіття.

За українським законодавством, безробітним визнається громадянин працездатного віку, які не мають постійної роботи й заробітку, зареєстровані в службі зайнятості, шукають роботу та готові її розпочати.

У 2015р., за даними Держкомстату України, в країні рівень безробіття становив 10,3%. За даними служби зайнятості України – 9,4%. За рахунок чого могли виникнути такі розбіжності? Чому офіційна статистика не дає і не може надати повну та вірогідну інформацію щодо рівня безробіття?

Очікувані відповіді:

- Неповна зайнятість
- Не всі безробітні звертаються до центрів Державної служби зайнятості

- Неофіційна зайнятість («тіньова економіка»)

3. *Форми безробіття.*

Випереджальне завдання – доповіді учнів з презентаціями.

За доповідями визначте причини та особливості кожного виду безробіття

Фрикційне безробіття виникає внаслідок безперервного руху працездатного населення між регіонами, від професії до професії. Воно пов'язане зі змінами етапів у житті людини (народження і догляд за дитиною в жінок, закінчення навчального закладу тощо). До нього також належать люди, особливо молодь, які вперше шукають роботу.

Структурне безробіття має місце тоді, коли попит і пропозиція на робочу силу не збігаються через зміни в структурі споживчого попиту, а відповідно – і в структурі загального попиту на робочу силу. При цьому попит на одні професії зменшується або взагалі зникає, а на інші – збільшується. Наприклад, після винайдення нових верстатів, досвід і навички робітників стають непотрібними, а для освоєння нових професій необхідний час.

Циклічне безробіття виникає внаслідок економічного спаду, тобто у фазі ділового циклу, яка характеризується низьким попитом на робочу силу. Коли сукупний попит на товари й послуги зменшується, то зайнятість скорочується й безробіття відповідно зростає.

Фрикційне і структурне безробіття абсолютно неминучі, уникнути їх у будь-якій економічній системі неможливо. Коли говорять, що в країні «повна зайнятість», то в ній немає циклічного безробіття, яке в фазі піднесення дорівнює нулю.

Завдання. Визначте в кожному із наведених прикладів вид безробіття і позначте його буквами (ф – фрикційне, с – структурне, ц – циклічне).

	Закінчився сезон будівельних робіт і 200 будівельників залишились без роботи
	Реалізація програми «Роззброєння» призвела до розформування 2-х військових частин; 600 військовослужбовців звільнено в запас
	10 працівників заводу замінив один станок з числовим програмним управлінням
	Бухгалтер Іванов вже два місяці безробітний, він звільнився з приватного підприємства через низьку зарплату і шукає іншу роботу
	Закрили цех з випікання тістечок і звільнили 6 пекарів через значне падіння попиту населення на цю продукцію

Міні-узагальнення: причини безробіття

(записати у зошит).

1. Глибокі структурні зрушення в економіці.
2. Спади та кризи в економіці.
3. Зміни в демографічній структурі
4. Нерівномірне розміщення продуктивних сил
5. Упровадження новітніх технологій
6. Сезоні коливання рівня виробництва окремих галузей економіки.

Визначте, які чинники сприяють підвищенню безробіття (письмово у зошиті)

Чинники	Рівень безробіття в Україні	
	Знижується («+»)	Зростає («+»)
Еміграція громадян України за кордон		
Залучення іноземців для виконання деяких робіт		
Приплив біженців		
Відплив капіталів за кордон		
Зростання смертності населення		
Зростання народжуваності		

4. Як визначити рівень безробіття.

Рівень безробіття визначається відношенням кількості безробітних до економічно активного населення (робочої сили) у відсотках:

$$\text{Рівень безробіття} = \frac{\text{кількість безробітних}}{\text{кількість економічно активних}} * 100\%$$

$$\text{Фактичний рівень безробіття} = \overset{\text{рівень}}{\text{фрикційного}} + \overset{\text{рівень}}{\text{структурного}} + \overset{\text{рівень}}{\text{циклічного}}$$

$$\text{Природне безробіття} = \overset{\text{рівень}}{\text{фрикційного}} + \overset{\text{рівень}}{\text{структурного}}$$

Чому цей вид безробіття називається природнім?

Задача. Визначте рівень безробіття за наведеними даними.

Кількість населення умовної країни становить 220 млн. осіб, із них 47,4 млн. – діти у віці до 16 років, 0,6 млн. осіб перебувають у закладах обмеження волі, 60 млн. осіб не працюють, але і не шукають роботу, 9,2 млн. – безробітні, 2 млн. – зайняті неповний робочий день. Розрахуйте рівень безробіття в цій країні

5. Наслідки безробіття

Негативні соціально-економічні наслідки безробіття

1. Відставання ВВП від потенційного рівня (описується законом Оукена).
2. Посилення соціальної напруги у суспільстві (масові протести, політичні конфлікти тощо).
3. Ускладнення криміногенної ситуації у країні, зростання злочинності, пониження рівня безпеки тощо.
4. Зниження (іноді до нульового рівня) грошових доходів.
5. Проблеми з обсягом та якістю споживання.
6. Втрата кваліфікації.
7. Психологічні проблеми: стреси і розлад здоров'я.

Позитивні соціально-економічні наслідки безробіття

1. Стимулювання ефективної зайнятості та конкуренції на ринку праці.
2. Пристосування найманих працівників до умов ринку.
3. Забезпечення мобільності ресурсів у просторі і часі.

Закон Оукена: Один з негативних наслідків це відставання ВВП від потенційного рівня. При перевищенні фактичного рівня безробіття над природним рівнем на 1% відставання фактичного ВВП від потенційного складає 2,5 %

Розв'язуємо задачу:

Номинальний ВВП умовної країни цього року дорівнює 100000 ум. од. Природний рівень безробіття цієї країни 7 %, а фактичний досяг 9%. Яким би мав бути потенційний рівень виробництва (обсяг ВВП) цього року за законом Оукена?

$9\% - 7\% = 2\%$ (перевищення рівня фактичного безробіття)

$2 * 2,5\% = 5\%$ (відсоток перевищення ВВП природного над фактичним)

100000 ум. од. $(1 + 0,05) = 105\,000$ ум. од. – потенційний ВВП

6. Державна політика зайнятості та її види

Що може зробити держава, щоб зменшити безробіття? (відповідь запишіть у зошит)

Державна політика зайнятості та її види

- профілактика вивільнення працівників для збереження робочих місць, навчання, перепідготовка і підвищення кваліфікації;
- активний пошук і підбір робочих місць;
- фінансування створення робочих місць;
- організація нових робочих місць через систему суспільних робіт;
- стимулювання дрібного й середнього бізнесу;
- покращення інформованості населення про можливості зайнятості;
- передбачає виплату допомоги безробітним і надання послуг з підбору робочого місця через державну службу зайнятості.

Домашнє завдання:

1. Опрацювати теоретичний матеріал.
2. Дати відповіді на питання.

Що таке безробіття?

Які є форми безробіття?

Які наслідки безробіття?

Як визначити рівень безробіття?

Як безробіття впливає на ВВП?

3. Задача для самостійного розв'язання:

В умовній країні розподіл населення за причинами незайнятості був такий (тис. осіб):

- звільнені у зв'язку з реструктуризацією виробництва та скороченням штату 894,2
- звільнені за власним бажанням 662,5
- не працевлаштовані після закінчення навчальних закладів 407,6
- демобілізовані та звільнені зі збройних сил через скорочення 115,5
- звільнені за станом здоров'я 43,0
- звільнені у зв'язку із закінченням терміну трудового договору 119,7
- незайняті з інших причин (спад ділової активності) 87,6
- кількість зайнятого населення 23775,5 тис. осіб.

Знайти:

- а) кількість робочої сили;
- б) загальний рівень безробіття;
- в) рівень фрикційного безробіття;
- г) рівень структурного безробіття;
- д) рівень циклічного безробіття;
- е) яким потенційним був би ВВП, якщо реальний склав 746 млрд. грн.

4. Зробити скриншот виконаного домашнього завдання та надіслати на

e-mail: ksenija.rengevich@gmail.com